22473 - DİYOBENDİYE FIRKASI

Soru

Diyobendiler, Ehl-i Sünnet midir? Onlar, İslâm Dâiresi İçinde midirler?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Diyobendiler, müslüman fırkalardan bir tanesidir.Hindistan’daki, Diyobend Üniversitesi'ne (Dar’ul-Ulum'a) nispet edilirler. Burası, derin kökeni olan bir düşünce merkezidir. Buradan mezun olan herkes, özel bir ilmi donanıma sahip olmaları hasebiyle, buraya nispet edilirler.

Kuruluşu ve Önde Gelen Şahsiyetleri:

İngilizlerin, 1875 yılında Hindistan’daki İslâm devrimini bastırdıktan sonra; Hindistanlı bir kısım âlimler Diyobend Üniversitesi’ni kurmuşlardır.Dolayısıyla bu oluşum, batı medeniyeti ve pragmatizminin Hindistan yarımadasını, içinde bulunduğu şartlardan kurtarma adına giriştikleri kolonileştirme hareketini durdurmaya güçlü bir karşı koyma eylemidir.Özellikle, Hindistan’ın başkenti Delhi, İngiliz ihtilalinden sonra harabeye dönmüş ve İngilizler buraya tamamen hâkim olmuşlardır. Bunun üzerine, bu âlimler İslâm dîninin başına gelecek olumsuzluklardan endişe ettiler. İmdadullah al-Muhâcir al-Mekki, öğrencisi Muhammed Kasım al-Nanatovi ve arkadaşları (bulundukları) şehir için bir İslâmi eğitim planı hazırladılar.Gördüler ki, çözüm dîni okulların, İslâmi merkezlerin kurulmasında. Böylece, İngilizlerin İhtilali altındaki Hindistan'da İslâm dîni ve şeriatının merkezi olmak üzere“Diyoben Arap İslâm Okulu” kurulmuş oldu...

Bu Ekolün En Belirgin Şahsiyetleri:

1. Muhammed Kasım

2. Reşid Ahmed el- Kankuhi

3. Hüseyin Ahmed el-Medeni

4. Muhammed Enver Şah el-Kaşmirî

5. Ebu’l-Hasen en-Nedvi

6. Muhaddis Habiburrahman el-A’zamî

Fikir ve İnançları:

— Usul (Akaid)’de Ebu Mansur el-Maturidî’nin mezhebine tâbidirler.

— Fıkıhta İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin mezhebine tâbidirler.

— Tasavvufta da, Nakşibendî’ye, Ceştiye, Kâdiriye ve Sühreverdiye tarikatlarını benimsemişlerdir.

Diyobendiye ekolünün fikir ve eğitim prensiplerini şu şekilde özetlemek mümkündür:

- İslami Eğitimi korumak ve sürdürmek. İslâm’ın Şeâir (semboller)’i üzere kalmak.

- İslâm’ı yaymak, misyonerlik (faaliyetlerine) ve diğer yıkıcı akımlara karşı koymak.

- İslâm kültürünü yaymak ve İngiliz emperyalist kültürüyle mücâdele etmek.

- Arapça’nın yaygınlaşmasına önem vermek.Çünkü Arapça, İslâm şeriatın kaynağından istifade edebilmenin vesilesidir.

- Akıl ile kalbi, ilimle de ruhaniyeti birleştirmek. (Bkz. Dinler Ve Mezhepler Sözlüğü, 1/ 3008)

Madem ki Diyobendiler, Maturidiye akaidini benimsemişlerdir, Maturidiye mezhebini tarif etmemiz kaçınılmazdır:

Maturidiye, kelamî bir ekoldür. Ebu Mansur al-Maturidî’ye nispet edilir. Maturidîliğin esası; Mu’tezile ve Cehmiyye gibi muarızlarına karşı, dînî hakikatlerin ve İslâm akidesinin isbatında aklî ve kelâmî delillerin kullanılmasını esas alır.

Maturidye'ye göre; kaynağı bakımından Usul'ud-Din (dînin aslı) ikiye ayrılır:

1. İlahiyat (Akla dayalı olanlar): İspatı noktasında, aklın esas olup, naklin ona tâbi olduğunu kabul eder. Tevhidin konularını ve sıfatları kapsar.

2. Şer'i (duyuma dayalı) olanlar: Aklın, isbat veya reddetmek konusunda tamamen teslim olduğu, aklın yorumuna yer olmayan hususlar.

Mesela: Nübüvvet, kabir azabı, âhiret hayatı... Gerçi, Nübüvvet konusunu ilahiyat alanına dahil edenler de olmuştur.

Burada, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat ilkeleriyle zıt düşen yanları gözden kaçmamaktadır. Kur'an, Sünnet ve Sahâbe'nin icması, onların da kabul ettiği şer'i delillerdir.Ancak, Usuli'd-Din'i; aklî olanlar, ve şer'i olanlar şeklinde (Ehl-i Sünnete göre bidat sayılan) böyle bir ayırıma tâbi tutmak, felsefecilerin; "Dinin nassları akıl ile çelişmektedir"batıl düşüncesine dayanması dolayısıyla, akıl ile naklin arasını bulmaya çalışmışlardır. Bu durum kendilerini aklın sınırları dışına çıkmaya zorlayınca da; şer'i hükümlerle çelişen bâtıl sonuçlar ortaya çıkmış, te'vil ve zorlama yorumlara başvurmuşlardır.Halbuki, Ehl-i Sünnet'in nazarında, akl-ı selim ve saf akıl ile sahih nakil arasında hiçbir tezat yoktur. (Bkz. Çağdaş Mezhepler ve Dinler Ansiklopedisi 1/99).

Ehl-i Sünnetin Maturidi'ye Bakışı:

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-: "Bu ümmetin 73 fırkaya ayrılacağı ve -biri hariç- hepsinin cehenneme gireceğini..." bildirmiştir.

Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-,kurtulacak olan fırkanın (Fırka-i Nâciye) "Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat" yani, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ve ashâb-ı kiram gibi yaşayanların olacağını beyan etmiştir.

Şüphesiz, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat -Kitap ve Sünnete, ilim ve amel olarak tam bağlı olanlar-işte onlar; Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ve Sahâbe-i Kiram''ın -Allah onlardan râzı olsun- yoluna tâbi olmaları ve hem ilim, hemde amel bakımından onların sıfatlarıyla muttasıf olmaları sebebiyle"Kurtuluşa Erenler"dir.

Bir ferdin veya bir topluluğun, Sahâbe-i Kiram ve Tâbiîn'in temsil ettiği Selef-i Sâlihin akidesine muhâlefet ederek ve yalnızca sünnete tâbi olması, Firka-i Nâciye'den sayılabilmesi için yeterli değildir. Bilakis; ilim, amel, düşünce ve yaşayış bakımından, onların hayat anlayışını tatbik etmek gerekir.

Maturidiye'nin, savundukları arasında hak olan sözler de, bâtıl ve sünnete muhalif olanlar da vardır. Bilinmektedir ki, bu tür fırkalar, hakka olan yakınlık ve uzaklıkları bakımından farklılıklar arz ederler. Sünnete en yakın olan, hakka ve doğruya en yakın olandır.Bazıları çok büyük meselelerde sünnetle çelişir, başka bazıları çok hassas konularda sünnetle çelişirler.Bir kimse, sünnete bağlılık konusunda kendisinden daha uzak olan gruplara karşılık verirse, bu kişinin; bâtıla sessiz kalmaması ve hakkı söylemiş olması, davranış olarak güzeldir.Fakat bu karşı çıkışta bazı gerçekleri inkâr etmiş ve bazı bâtıl sözler söylemiş olduğundan haddini aşmış olur.Böylece, (derece bakımından) daha küçük bir bidatle, daha büyük bir bidati ve (derece bakımından) daha hafif bir bâtıl ile bir bâtılı savmış olur.İşte, Ehl-i Sünnete mensup bir çok kelâmcının hali böyledir...." (Fetava Şeyhul-İslam İbn-i Teymiyye 1/348)

Burada, çok önemli bir konu daha vardır, o da:

Diyobendiler ve benzerlerinin akaidde (tabi oldukları) Maturidiye'ye karşı tavrımız ne olmalıdır?

Bunun cevabı, kişilere göre değişiklik gösterir:

Bu kimselerden, inatçı olanların ve de bid'atlerini yayanların uyarılması ve sapkınlığının ve dalaletinin kendisine ifâde edilmesi gerekir. Bid'atini yaymayan, doğruyu arama eğiliminde olduğu gözlemlenen ve bu yönde arayış içinde olanların ise,inançlarının yanlış olduğu beyan edilerek, doğru inanç esaslarına yönlendirilmesi gerekir.Umulur ki böylece, Allah kendisini hakka döndürür... Bu nasihat, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şu sözünün gereğidir.

"Din nasihattir."

Kim için?

"Allah için, Kitabı için, Resulü için ve Müslümanların önde gelenleri ve avamı içindir." (Müslim;

hadis no: 55)